

AVAUSPUHEENVUORO 20.11.

Pia Kontio, Mikkelin seutukirjasto

Lukemisen unelmavuosi 2019 on valtuustoaloitteesta alkunsa saanut kaikkien mikkeliäisten yhteinen teemavuosi, jossa toteutetaan amerikkalaislähtöistä One Book, One Community -eli yksi kirja, yksi yhteisö -menetelmää. Menetelmän ideana on valita yksi kirja, jonka ympärille rakennetaan erilaista toimintaa ja tapahtumia. Meillä Mikkelissä Lukemisen unelmavuoden teemakirjaksi valittiin Emmi Itärannan Teemestarin kirja (ilm. 2012). Teemestarin kirjan tapahtumat sijoittuvat katastrofin jälkeiseen tulevaisuuteen, jolloin ilmasto on muuttunut. Ankara hallinto säännöstelee puhtaan veden saantia ja myös rajoittaa tavallisten ihmisten pääsyä menneisyydestä kertovan tiedon äärelle. Tämän illan teemaksi on poimittu Teemestarin kirjasta juuri muisti, yhteinen muistimme.

Yksi ihmisyyden perusteemoista liittyy identiteettiimme. Kysymme, ketä me olemme ja miksi olemme tällaisia kuin olemme. Keskeinen identiteetin rakennuspalikka on menneisyys: oma henkilöhistoriamme, perheemme ja sukumme historia, kotiseutumme historia, maamme historia ja niin edelleen. Historiantutkimus ja historiankirjoitus pyrkii antamaan vastauksia identiteettiä koskeviin kysymyksiin. Vastausten löytämiseksi tarvitaan lähteitä: asiakirjoja, päiväkirjoja, elämäkertoja, kirjeitä ja niin edelleen. Niistä muodostuu yhteinen muistimme, joka kertoo tarinaa siitä, miten meistä tuli sellaisia kuin nykyään olemme. Ilman yhteistä muistiamme säilyttäviä tahoja – arkistoja, museoita ja kirjastoja – tärkeä osa identiteettiämme katoaisi. Emme myöskään voi ottaa oppia menneestä, jos siitä ei ole säilynyt tietoa.

Muistamista eli sitä, mitä meistä ja yhteiskunnastamme jää jälkipolville, voidaan hyödyntää myös tietoisena tapana rakentaa kansallista identiteettiä. Esimerkkinä tästä ovat diktatuurit, joissa halutaan pyyhkiä kaikki vanha pois ja uutta todellisuutta on lähdetty rakentamaan tuhoamalla arkistoja ja kirjastoja. Myös Teemestarin kirjassa kuvattu tulevaisuuden yhteiskunta on diktatuuri, jossa ihmisten ei haluta tulevan tietoisiksi omasta historiastaan.

Yleisten kirjastojen, mukaan lukien Mikkelin seutukirjaston tehtävänä on tarjota asiakkailleen monipuolinen ja uudistuva kokoelma, myös historiasta kertovien kirjojen suhteen. Kirjastosta löytyy kuitenkin myös toisentyypisiä yhteistä muistiamme tukevia aineistoja. Tällainen on esimerkiksi kirjaston kotiseutukokoelma. Kotiseutukokoelmaan on kerätty pitkältä ajalta paikallisten kirjailijoiden kirjoittamaa kaunokirjallisuutta sekä aluettamme koskevaa tietokirjallisuutta.

Viimeiseksi voisin mainita pari omakohtaista tutkimusmatkaani yhteiseen muistiin, nimittäin sukumme historiaan. Kokosin viime keväänä suvun vanhimpia valokuvia, joista tein esityksen kesän sukukokoukseen. Lisäksi minulla on viime kuukausina ollut ilo keskustella ja kirjata ylös äitini muistoja hänen elämänsä varrelta. Hänen hallussaan on valokuvien lisäksi monenlaisia vanhoja papereita, joihin en ollut aiemmin tutustunut. Äiti on syntynyt talvisodan aikaan, ja ollut todella kiehtovaa ja liikuttavaa lukea esimerkiksi äidinisän rintamalta kirjoittamia kirjeitä, joissa hän kantaa huolta raskaana olleen vaimonsa voinnista. Minä, kuten moni muukin, olen saanut kipinän sukuhistoriaan.

Tänään saamme kuulla asiantuntevia esityksiä monista eri näkökulmista yhteiseen muistiimme. Ääneen pääsevät Sodan ja rauhan keskus Muistin, Kansalliskirjaston, Kansallisarkiston, Mikkelin museotoimen, Jalkaväkimuseon, Memory Campuksen, Digitalia-tutkimuskeskuksen, Mikkelin-seuran ja Miun vanha Mikkelin Facebook-ryhmän edustajat.